

Justitiedepartementet
Enheten för lagstiftning om allmän ordning och
säkerhet och samhällets krisberedskap Ju/L4
103 33 Stockholm

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Remittering av Skogsbränderna sommaren 2018, SOU 2019:7

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, har tagit del av Justitiedepartementets remiss av Skogsbränderna sommaren 2018, SOU 2019:7. Nedan framförs synpunkter gemensamma för LRF och för skogsägarföreningarna Södra skogsägarna, Mellanskog, Norrskog och Norra skogsägarna. LRF har ca 140 000 medlemmar som bedriver företag i hela landet inom det gröna näringslivet¹. Skogsägarföreningarna verkar regionalt genom skogsbruksservice och aktivt industriägande och har tillsammans ca 110 000 skogsägande medlemmar. Mellanskog lämnar även eget yttrande som vi stödjer.

Sammanfattning

Generellt tillstyrks utredningens förslag om författningsförändringar samt dess rekommendationer, därtill bör utmaningar med digital infrastruktur, brandflygsbevakning och infrastruktur för flyg som har koppling dels till *Användning av samhällets samlade resurser* men även till *Sveriges förmåga att ta emot och används internationellt stöd* lyftas.

Föreliggande utredning

LRF och skogsägarföreningarna välkomnar utredningens förslag att i huvudsak genomföra räddningstjänstutredningens förslag. LRF och skogsägarföreningarna lämnade yttrande över SOU 2018:54 i november 2018 med detaljerade synpunkter på räddningstjänstutredningen.

Som vi framförde redan tidigare ser LRF och skogsägarföreningarna att det finns behov av ökad tydlighet och nationell enhetlighet och samordning på flera plan, exempelvis i kommunikation med allmänhet, vid samverkan mellan räddningstjänster och vid samverkan med frivilligorganisationer och andra aktörer. Det får inte förekomma kunskapsbrist gällande riskbedömning, eller hur god samverkan kan ske. Räddningsledningen måste ha kunskap om detta, för alla olika händelser, eller veta var denna kunskap finns.

Tidiga insatser är a och o, men räddningstjänsten är dimensionerad efter antalet människor och inte efter hur stor skogsmark det finns i kommunen. Därför behöver

¹ Företag med basen i jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö

staten ta ett större ansvar för både utrustning och kostnad för brandbekämpning i skog. LRF och skogsägarföreningarna tillstyrker förslaget om sänkt självrisk för kommunerna då särskilda omständigheter föreligger.

LRF och skogsägarföreningarna verkar över flera regioner och län och kan konstatera att hantering och agerandet skiljer mellan län på ett för brandbekämpningen hämmande sätt. Problematiken förstärks när bränder sprids över länsgränser. LRF och skogsägarföreningarna anser att vid insatser som omfattar flera räddningstjänster och flera län måste ledningsstruktur och beslutsgång i förväg vara klarlagd. Genom de bemyndiganden MSB (Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap) föreslås att få i räddningstjänstutredningen så kommer, om dessa föreskrifter skrivs på ett klokt sätt, den större enhetlighet som eftersträvas sannolikt att uppnås. LRF och skogsägarföreningarna tillstyrker därför att den myndighet som regeringen bestämmer vid särskilt omfattande räddningsinsatser eller när det finns synnerliga skäl ska kunna överta ansvaret för räddningstjänsten. Vi tillstyrker även förslaget att det i förordningen framgår att det är MSB som avses. Här blir det dock viktigt att beakta MSBs olika roller.

Skogsbränderna 2018 visar tydligt behovet av nationell samordning och prioritering. Skogsbränder hindras inte av länsgränser, och i de fall flera stora bränder pågår samtidigt behövs nationella prioriteringar av tillgängliga resurser. LRF och skogsägarföreningarna tillstyrker att MSB får rollen att prioritera nationella och internationella resurser.

LRF och skogsägarföreningarna tillstyrker rekommendationerna som lämnas i utredningen. Vad gäller *Modell för eftersläckningsarbetet* hänvisas till yttranden avgivna av LRF och Mellanskog. Generellt är det viktigt att avslutning av räddningsinsats inte sker för tidigt innan det verkligen handlar om efterbevakning. Uthållighet i räddningstjänstens insatser är nödvändig. Efterbevakning är markägarens ansvar men vid brand som berör stora områden med många markägare kan det i stort sett vara omöjligt för dessa att ta ett markägaransvar när det akuta släckningsarbetet avslutats. Enligt siffror från Länsförsäkringar berodde 73 procent av skogsbrandsarealen av återantändning sommaren 2018, något som till varje pris måste undvikas framöver. LRF och skogsägarföreningarna anser att någon utsedd person behöver ha samordningsansvar under en bestämd tid. LRF har även lämnat yttrande över MSBs remiss om eldningsförbud.

N.B. I utredningen refereras till LRF som Lantmännens Riksförbund. LRF står för Lantbrukarnas Riksförbund.

Ytterligare synpunkter

Efter skogsbränderna sommaren 2018 har flera olika uppdrag givits och det är något svårt att få överblick av vad som täcks av vilken redovisning. LRF och skogsägarföreningarna anser att exempelvis digital infrastruktur, skogsbrandsflygbevakning samt tillgång till flygrelaterad infrastruktur har berörts men inte fullödigt analyserats. Möjligen har vi förbisett någon leverans.

Dnr 2019/8352

2019-05-13

En del i tidig upptäck, som nämns i utredningen, är brandbevakningsflyg. Denna flygning genomförs på länsstyrelsernas uppdrag av frivilliga genom olika flygklubbar. Verksamheten behöver uppmärksammas bättre då antalet allmänflygare minskar och de flyger allt färre timmar. Brandbevakning kräver piloter i god flygtrim och som spanare ska man vara utbildad på att kunna navigera och sköta Rakelradion för att kommunicera med SOS Alarm och insatsledaren på marken. Nedläggning av flygplatser och dyra avgifter gör det svårt att upprätthålla kompetensen. Tillgång till flygrelaterad infrastruktur med landningsmöjligheter och bränsledepåer är viktigt inte bara för brandflygsbevakning utan även för flygplan för släckning. Detta förhållande behöver uppmärksammas. När regionala flygplatser läggs ner försvinner infrastrukturen i form av banor och bränsle, piloter och flygplan. Det gör att flygklubbar försvinner och de som vill lära sig flyga har svårt att utbilda sig, vilket är negativt för brandflygsbevakningen. Dessutom, om denna infrastruktur saknas hjälper varken tillgång till svenska eller utländska flygplan eller helikoptrar för brandbekämpning. Sveriges förmåga att kunna ta emot hjälp avtar. Regionala flygplatser behöver ses som en del i grundläggande krisberedskap.

I utredningen framgår att den digitala infrastrukturen kan vara bristfällig där det brinner och där stabsarbetet bedrivs. Det tog två veckor innan mobil förstärkning för Rakel-systemet driftsattes i Dalarna. Länsstyrelsernas IT-enhet byggde upp en helt komplett IT-struktur i Färila skola. Tillgång till god ITK i hela Sverige är en viktig fråga och i samband med kriser finns ytterligare efterfrågan på kommunikation. LRF och skogsägarföreningarna menar att frågan förtjänar större uppmärksamhet.

Utredningen lyfter vikten av sammanhållen ledningsstruktur och nomenklatur liksom vikten av att öva och ha vetskap om kontaktvägar, hur och när avrop mot tillgängliga resurser kan göras med mera. LRF och skogsägarföreningarna instämmer, vi ser en vinst i att de kommunala räddningstjänsterna har en regelbunden kontakt med LRF eftersom LRFs och skogsägarföreningarnas medlemmar är en resurs i krisberedskaps- och räddningstjänstfrågor. LRF finns organiserat på kommunal nivå (LRFs kommungrupper) vilket är en lämplig ingång för räddningstjänsten. Det är viktigt att skapa nätverk och träna över organisations- och myndighetsgränser. I lantbrukets nätverk finns även Maskinringar, Farmartjänster och maskinstationer som är lämpliga parter att ha med i planeringen då de kan organisera maskinella resurser på ett effektivt sätt.

LRF och skogsägarföreningarna vill i sammanhanget påtala vikten av ett aktivt hållbart skogsbruk då det minskar risken för bränder. Genom friska vitala skogar som sköts minskar risken för brand. Sverige har även fördelen av bättre utbyggt skogsbilvägnät än många andra länder. Faktum är att de flesta bränder stoppas vid vägar. Och redan i år har våra medlemmar varit ute på dessa vägar med gödseltunnor för att hejda skogsbränder.

Skog är en värdefull naturresurs som bidrar till det svenska välfärdsbygget. Sjuttio procent av Sveriges yta är skog, vi behöver dimensionera för skogsbränder. Ett aktivt arbete för att minimera antalet och hantera uppkomna skogsbränder gör att

Dnr 2019/8352

2019-05-13

upplevelsen av räddningstjänsten som tillräcklig och likvärdig förstärks. Skogsbruket tog efter de omfattande bränderna i Västmanland 2014 fram branschgemensamma riktlinjer för att förebygga att skogsbrand uppstår och för att förhindra spridningen om det händer. Sommaren 2018 visade att riktlinjerna fungerar. Skogsbranschen har även identifierat fem punkter som är avgörande för att branschen och samhället ska stå bättre rustade nästa gång skogen brinner (se bilaga).

För LRF och för skogsägarföreningarna Södra skogsägarna, Mellanskog, Norrskog och Norra skogsägarna

Magnus Kindbom
Skogsdirektör, LRF Skogsägarna

Karin Vestlund Ekerby

Fem punkter för effektiv brandbekämpning

När den stora skogsbranden rasade i Västmanland för fyra år sedan konstaterade vi att det var den mest omfattande på mer än 100 år. Aldrig igen, sa vi då. I sommar brann nästan dubbelt så stora arealer.

Räddningstjänst, myndigheter, frivilligorganisationer och privatpersoner har gjort storartade insatser och slitit oerhört hårt. Det är deras förtjänst att katastrofen inte blev ännu större och vi är alla skyldiga dem ett enormt stort tack.

Som samhälle och bransch behöver vi nu agera för att hindra framtida brandkatastrofer. Vi kan konstatera att klimatet förändras och att mer extrema väder med all sannolikhet kommer att bli vanligare. Det kommer att börja brinna igen.

Skogsbranschen har identifierat fem punkter som är avgörande för att branschen och samhället ska stå bättre rustade nästa gång skogen brinner;

1. Förebyggande arbete och god beredskap

En stor skogsbrand är en komplex händelse med många aktörer inblandade. Vi behöver höja kunskapsnivån hos alla berörda vad avser exempelvis riskbedömning och brandbeteenden, samt skapa nätverk och träna över organisations- och myndighetsgränser. Beslutsfattare ska vara tränade för kris och beslutsvägar ska vara klarlagda i förväg. [Skogsbranschens egna riktlinjer](#) för att förebygga brand har fungerat bra, men behöver vårdas och underhållas.

2. Tidig upptäckt avgörande – brandflyget är en nyckelresurs

Alla bränder är små i början. Lyckas man begränsa dem i ett tidigt skede reduceras kostnaderna för människor och samhälle enormt. Brandflyget är en nyckelresurs för tidig upptäckt. De behöver flyga oftare när risken för brand är stor. Skogsbranschen har detaljerad geografisk information som är till stor hjälp för att hitta branden och organisera insatsen. Vi behöver hitta enkla vägar för räddningstjänst och myndigheter att ta del av detta vid behov.

3. Agera kraftfullt i början - nyttja lokala helikoptrar och samordna resurserna

Avgörande för att framgångsrikt bekämpa en skogsbrand är att agera kraftfullt i början. I Sverige har vi ingen brist på helikoptrar, men tillgång till lokala privata helikoptrar är helt nödvändigt för att snabbt och effektivt kunna påbörja arbetet. Därför behöver det finnas helikoptrar med beredskap vid hög brandrisk och att statliga helikoptrar har rätt utrustning och personal tränad för brandbekämpning. Vi behöver också bli bättre på att dra nytta av bygdens resurser som entreprenörer med lokalkännedom samt maskiner som skördare, grävmaskiner och böndernas gödseltunnor.

När branden blir för omfattande räcker inte ledningskapaciteten hos den lokala räddningstjänsten. Då behövs en tydlig ledningsstruktur som effektivt koordinerar alla tillgängliga resurser över lands-, läns- och myndighetsgränser och som förfogar över de finansiella resurser som krävs.

4. Fullfölj insatsen tills faran är över

När räddningstjänsten bedömer att branden är under kontroll lämnas arbetet med efterbevakning över till markägaren. En viktig lärdom är att stora bränder ofta är en följd av

att detta skett för tidigt. Uthållighet i räddningstjänstens insatser är nödvändigt - de behöver fortgå tills branden är säkrad och risken för fortsatt spridning är minimerad.

En förutsättning för uthålligt släckningsarbete är tillgång till utrustning. Sverige måste stå rustade med tillräckliga depåer med utrustning. Det är uppenbart att de resurser vi har idag inte räcker.

5. Säker och välorganiserad efterbevakning

Vi kan ytterligare utveckla våra rutiner för efterbevakning av små skogsbränder, men när tusentals hektar skog brinner skapas nya utmaningar då många olika markägare berörs. Att göra det lagen kräver och efterbevaka området kan vara både farligt och svårt att genomföra för en enskild markägare. Här behövs ett handslag mellan markägare, myndigheter, räddningstjänst och försäkringsbolag för hur efterbevakning av stora bränder ska organiseras.

Som vi konstaterade inledningsvis så kommer det tyvärr att brinna igen i våra skogar. Tillsammans har vi möjlighet att begränsa skadan. Låt oss gemensamt ta detta jobb på största allvar och redan nu starta ett samtal om hur vi kan lära oss av sommarens katastrofer och stå bättre rustade nästa gång.

Sven Erik Hammar, ordförande LRF Skogsägarna
Carina Håkansson, vd Skogsindustrierna
Erik Ling för Prästlönetillgångar, Svenska kyrkan
Per-Olof Wedin, vd Sveaskog